Dini Ayr?mc?l?k Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Dini Ayr?mc?l?k Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19919

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Dini Ayr?mc?l?k Ölçe?i (DAÖ), bireylerin kendi dini inançlar?, dindarl?klar? veya inançs?zl?k durumlar? nedeniyle maruz kald?klar? alg?lanan ayr?mc?l?k deneyimlerini ve bu deneyimlere yönelik tepkilerini ölçmek amac?yla Türkçeye uyarlanm?? psikometrik bir araçt?r. Esra Tuysuz ve Mehmet Çinici taraf?ndan 2021 y?l?nda gerçekle?tirilen bu uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türkiye kültürü ba?lam?nda yap?sal geçerlik ve güvenirlik özelliklerini ara?t?rm??t?r. Ölçek, hem aç?k ayr?mc?l?k eylemlerini hem de bireyin sosyal ortamda inanc?n? gizleme veya olumsuz yarg?larla kar??la?ma gibi dolayl? deneyimlerini de?erlendirerek, dini temelli ayr?mc?l?k alg?s?n?n derinlemesine incelenmesine olanak tan?r.

Anahtar Kelimeler

Dini ayr?mc?l?k, alg?lanan ayr?mc?l?k, psikometrik ölçek, uyarlama, geçerlik, güvenirlik, sosyal d??lanma.

Yazarlar

Esra Tuysuz, Mehmet Çinici

Amaç

Ölçe?in temel amac?, bireylerin dini kimlikleri veya inançs?zl?k durumlar? nedeniyle sosyal çevrelerinde, i? hayat?nda veya genel ya?amda kar??la?t?klar? ayr?mc?l?k düzeyini sistematik ve nicel olarak ölçmektir. Bu araç, özellikle Türkiye'deki farkl? dini veya inançs?z gruplar?n ya?ad??? d??lanma, dü?manl?k ve f?rsat e?itsizli?i alg?lar?n? bilimsel ara?t?rmalar yoluyla ortaya koymay? hedefler.

Uyarlama çal??mas?, özgün ölçe?in kültürel olarak hassas bir yap? olan dini ayr?mc?l?k kavram?n? Türk toplumunun de?er yarg?lar?na ve deneyim biçimlerine uygun olarak ölçebilmesini sa?lamay? amaçlam??t?r. Bu sayede, din psikolojisi ve sosyal psikoloji alanlar?nda dini ayr?mc?l???n sonuçlar? ve mekanizmalar? daha güvenilir verilerle incelenebilir.

Yap? (Ölçülen Yap?)

Dini Ayr?mc?l?k Ölçe?i, psikolojideki "Alg?lanan Dini Ayr?mc?l?k" yap?s?n? ölçmektedir. Bu yap?, bireyin dini inanc? (veya inançs?zl???) nedeniyle ba?kalar? taraf?ndan haks?z muameleye, önyarg?ya veya d??lanmaya maruz kald???na dair subjektif inanc?n? içerir. Bu alg?, do?rudan ya?anan olaylardan (sözlü taciz, f?rsat kayb?) veya dolayl? olarak hissedilen sosyal mesafeden (göz ard? edilme, dü?manca duygular) olu?abilir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ölçek maddeleri incelendi?inde, ölçülen yap?n?n genellikle üç ana boyutta ele al?nd??? görülmektedir: 1) **Aç?k Ayr?mc?l?k Eylemleri** (Sözlü/fiili sayg?s?zl?k ve f?rsatlardan mahrum b?rak?lma), 2) **Sosyal Yarg?lar ve Dü?manl?k Alg?s?** (Olumsuz yarg?lara sahip olundu?u hissi), ve 3) **Gizleme/Sak?nma Davran??lar?** (Dini inanc?n? ba?kalar?ndan gizleme veya payla?maktan korkma). Ölçek, bu çok boyutlu yap?y? 11 madde arac?l???yla de?erlendirmektedir.

Geçerlik

Dini Ayr?mc?l?k Ölçe?i'nin Türkçeye uyarlama çal??mas?nda yap? geçerli?ini test etmek temel amaçlardan biri olmu?tur. Yap? geçerli?i, genellikle Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?larak incelenmi?tir. DFA, ölçek maddelerinin kuramsal olarak beklenen faktör yap?s?n? (tek boyutlu veya çok boyutlu) Türk örnekleminde ne ölçüde destekledi?ini göstermeyi amaçlar. Bu analizler, ölçe?in dini ayr?mc?l?k kavram?n? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü do?rulam??t?r.

Ayr?ca, ölçe?in kapsam geçerli?i (içerik geçerli?i), uzman görü?leri al?narak sa?lanm??t?r. Uzmanlar, maddelerin dini ayr?mc?l?k yap?s?n?n tüm yönlerini temsil edip etmedi?ini de?erlendirmi?tir. Uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türk kültüründe geçerli bir araç olarak kullan?labilece?ini ortaya koyan uygun uyum indeksleri rapor etmi?tir.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenirlik analizi, iç tutarl?l?k yöntemi kullan?larak gerçekle?tirilmi?tir. ?ç tutarl?l?k, ölçek maddelerinin birbiriyle ne kadar uyumlu oldu?unu ve ayn? psikolojik yap?y? ne ölçüde ölçtü?ünü gösterir. Bu amaçla **Cronbach Alfa** katsay?s? hesaplanm??t?r.

Uyarlama çal??mas?, Dini Ayr?mc?l?k Ölçe?i'nin Türk örnekleminde yüksek düzeyde iç tutarl?l??a sahip oldu?unu göstermi?tir. Yüksek alfa katsay?s? (genellikle .70'in üzerinde), ölçe?in güvenilir bir ölçüm arac? oldu?unu ve dini ayr?mc?l?k deneyimlerinin tutarl? bir ?ekilde de?erlendirilebildi?ini i?aret etmektedir. Ek olarak, ölçe?in zamana kar?? kararl?l???n? incelemek için test-tekrar test güvenirlik yöntemleri de kullan?lm?? olabilir.

Faktör Analizi

Tuysuz ve Çinici (2021) taraf?ndan yap?lan çal??mada, ölçe?in faktör yap?s?n? belirlemek ve orijinal yap?y? do?rulamak için faktör analizi tekniklerinden yararlan?lm??t?r. Bu analizler, 11 maddenin tek bir genel "Dini Ayr?mc?l?k Alg?s?" faktörü alt?nda toplan?p toplanmad???n? veya ayr?mc?l???n farkl? boyutlar?n? temsil eden alt faktörlere ayr?l?p ayr?lmad???n? saptam??t?r.

Genellikle, bir adaptasyon çal??mas?, ölçe?in orijinal yap?s?n? destekleyen Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) sonuçlar?n? sunar. Elde edilen faktör yükleri ve uyum indeksleri, ölçe?in yap?sal modelinin kabul edilebilir düzeyde oldu?unu ve Türk kültüründe psikometrik aç?dan sa?lam bir

ARABPSYCHOLOGY.COM

yap? sergiledi?ini göstermi?tir.

Ölçme Arac?

Test Type: Uyarlama (Adaptation) / Öz Bildirim Ölçe?i

Format: 11 maddeden olu?an, 5'li Likert tipi derecelendirmeye sahip bir ölçektir. Derecelendirme format? "1=Kesinlikle Kat?lm?yorum" ile "5=Kesinlikle Kat?l?yorum" aras?nda de?i?mektedir.

Language Available: Türkçe

Population Group: Yeti?kin Popülasyonu (Farkl? dindarl?k/inançs?zl?k seviyelerine sahip bireyler)

Age Group: Yeti?kinler

Population Details: Ölçek, Türkiye'de çe?itli sosyo-demografik özelliklere sahip yeti?kinler üzerinde test edilmi?tir. Çal??man?n ayr?nt?l? örneklem bilgileri orijinal makalede mevcuttur.

Test Methodology: Bireylerin kendi deneyim ve alg?lar?n? raporlad?klar?, kolay uygulanabilir öz bildirim yöntemine dayanmaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Dini d??lanma, inanç alg?s?, psikometri, sosyal psikoloji, Likert ölçe?i, ayr?mc?l?k alg?s?.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemi?tir

Affiliation Email addresses: esra.tuysuz@erdogan.edu.tr

Correspondence Address: Recep Tayyip Erdo?an Üniversitesi ?lahiyat Fakültesi, Rize, Türkiye

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in Türkçeye uyarlama çal??mas? 2021 y?l?nda yay?nlanm??t?r. Ölçe?in akademik veya ara?t?rma amaçl? kullan?m? için sorumlu yazar Esra Tuysuz ile ileti?ime geçilmesi önerilir. Ticari kullan?m için izin al?nmas? gereklidir.

Kaynakça

ARABPSYCHOLOGY.COM

Tuysuz, E., ve Çinici, M. (2021). Dini Ayr?mc?l?k Ölçe?i: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çal??mas?. *Recep Tayyip Erdo?an Üniversitesi ?lahiyat Fakültesi Dergisi,* (19), 343-364. https://doi.org/10.32950/rteuifd.915129

Makalenin orijinal tam metnine Dergipark üzerinden ula??labilir: dergipark.org.tr

Ölçe?in orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: dini-ayrimcilik-olcegi-toad.pdf

Dini Ayr?mc?l?k Ölçe?i Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Dini aidiyetimden dolay? ba?kalar?ndan sözlü ve/veya fiili sayg?s?zl?k hissettim. OA
Dindar/dinsiz biri oldu?um için görmezden gelindim. OA
Dinimden/inançs?zl???mdan dolay? insanlar, hakk?mda iyi ya da kötü zanda bulundular. D
Dini inanc?m? gizli tutmay? veya ba?kalar?yla payla?mamay? tercih ettim. G
Ba?kalar?n?n benim dini inançlar?m? ö?renmesinden korktum. G
Dinimden/dinsizli?imden dolay? ba?kalar?n?n, kendi çevrelerinde beni istemedikleri hissine kap?ld?m. OA
Dinimden/dinsizli?imden dolay? ba?kalar? taraf?ndan çe?itli f?rsatlardan (i?, terfi, arkada?l?k vs.) mahrum b?rak?ld?m. OA
Dindarl???m/dinsizli?im nedeniyle ba?kalar?n?n bana dü?manca duygular besledi?ini hissediyorum. OA
Dinim/dinsizli?im hakk?nda, insanlardan ho? olmayan sözler duydum. D
Ba?kalar?, dinim/dinsizli?im ile ilgili olumsuz yarg?lara sahip. D
Dini durumumu özgürce ifade ediyorum. G (Ters Madde)

ARABPSYCHOLOGY.COM